

Termésőrző madarak

A Tisza mentén, az árterületeken mezei egerek, cikányok és pockok valóságos invázióját figyelték meg az idén. Ezeknek a földnek nagy részét — humuszban való gazdagságuk miatt — mezőgazdasági műveléssel, kukorica, burgonya és egyéb növények termesztésével hasznosítják minden évben a tavaszi árhullám levonulása után. Eppen ezért, a könnyen megszerezhető táplálék reményében, a mezei kártevők milliói szálltak meg a folyó környékét. Szerencsére a telhetetlen rácsálók szüntelenül irtják a csöszködő madarak, különösen a bagolyfélék, a termés önkéntes őrői. Ahol legtöbb volt a kártevő, oda verődtek össze seregesebbül a madarak. Hasznosságukat felismerve, az utóbbi években egyre több védelmet kapnak.

A tudományos kutatók javaslatára az erdők gyérítésekor nem vágják ki azokat a fákat, amelyekben bagoly családok telepedtek meg, hogy ne bolygassák buvóhelyeiket. Az Alsó-tiszavidéki Vízügyi Igazgatóság területén mesterségesen is igyekeznek szaporítani a madarak otthonainak számát. Az új telepítésű kanadai nyárfásokon — viszonzásul a termés védelméért — az Országos Madártani Intézetből kapott fészkeket helyezték el. Sajnos, akadtak lelkiismeretlen rongálók is, a fészkek közül sokat levertek, tönkretettek, s így a hasznos erdei szárnyasok védelme még mindig sok gondal, nehézséggel jár.

A kutatók segítségével

korszerűsítik a hengerezékes fűszerpaprika-örlést

Amikor, évekkor ezelőtt a Szegedi Paprikafeldolgozó Vállalat 1-es számú telepén eredményes zárult a hengerezékes malomberendezéssel történő fűszerpaprika-örlési kísérlet, a szakemberek közül is sokan azt gondolták, elérkeztek a csúcshoz a paprikaörlésben. A technológiát forradalmasító berendezések közül tízet kapcsoltak „egyvégbé”. Pneumatikus úton vándorolt azóta is a paprika, szinte egy piros folyamat alkotva, míg apróra őrölve zsákokba nem hullik.

Maradt a hagyományos kópás paprikaörlési malomokból is. Nem mutatónak, hanem pirosítónak. De már ebben se kell szakszólal az örleményt, ide is levegővel továbbítják. Amikor 1955-ben még ilyen géppel dolgoztak a molnárok, s megvetették a mai korszerű üzem alapjait a Szövetkezeti úton, nem hitték, hogy 14—15 év múlva a köveket hengerezékes váltják fel, s mondhatni automatikus berendezéssel őrlik, egalizálják a híres szegedi fűszerpaprikát. Most e csúcs megdöntésére szövetkeztek a Malomipari Kutató Intézet mérnökei és a Paprikafeldolgozó Vállalat vezetői, műszaki dolgozói.

A gabonaörlési malomokban is nagy érdeklődést váltott ki a kutatók kezdeményezése. A szegedi paprikások — ahogy mondani szokták — két kézzel kaptak utána. Ebben az üzemben, ahol minden esztendő hoz valami műszaki újdonságot, rögtön felismerték a kutatók elképzeléseinek nagyszerűségét. Mindjárt hozzáláttak a kísérletekhez. Az újítás lényege, hogy egy úgynevezett választószítást iktat az őrleberendezésbe. Pontosabban minden gép után kerül egy ilyen szita, s ahány gép, annyiszor törlik meg az áram-

„Még Andaxint is kérek...” Nem volt, hanem lesz

A gyógyszerekről és a gyógyszerhalmozókról

— Nem is kell megvizsgálni, doktor úr, csak gyógyszert tessék felírni. Andaxint, Vegacillint, a gyerekeknek Gericidit és Superseptilt... És kérek még...

Pereg a szó, özönlik a kérés az egyik szegedi körzeti rendelésben. Az orvos a fejét csóválja, s megkéri az asztalra, fáradjon közelebb, vizsgálatra, hogy ezután megfelelő gyógyszert írhasson.

Fantasztikus méreteket ölt hazánkban a gyógyszerforgalmazás. Ez a megállapítás vonatkozik Szegedre is. Ha megnéznénk, hogy egy-egy ember hányféle gyógyszert irat fel orvosával, s mennyit tart otthon, meglepő eredményt kapnánk. Eppen a napokban botránkoztak meg a Szegedi Rendelőintézetben a járásból beállított egyik beteg. A csökkent munkaképesség megállapítását kérő fiatalember ugyanis azzal akarja illusztrálni betegségét, hogy előszedte egy hatalmas dobozt, benne 120 darab különböző címkejű orvosságos üveggel. Mindezt a következő szavak kíséretében:

— Nézze meg, doktor úr, én ilyen nagy beteg vagyok, az elmúlt két évben annyiféle gyógyszert szedtem.

Aztán a beszélgetés során az is kiderült, hogy ezt a nagymennyiségű gyógyszert nem mind a kezelőorvosa írta fel, hanem a „szomszédok is kedveskedtek” vele, mondván:

„Ettől biztosan jobban leszek, nekem is ez használt.”

A gyógyszerhalmozóknak két fajtájuk van. Az egyik csak szenvedélyesen gyűjti, tárolja a gyógyszereket, a másik pedig be is szed mindent, amiről valaha is hallott valami jót. Így van ez különösen az idegnyugtató gyógyszerek esetében. Nagyo sokan szednek Andaxint, Trioxazint és még sok más nyugtató, altató gyógyszert. Sajnos, a többség nem orvosi javaslatra, hanem csak feliratva, mert „a kollegája is ettől nyugodott meg”.

A gyógyszerhalmozók közül ez a veszedelmesebb fajta. Tudniillik az orvosságok vegyi anyagok, nagyrésztük mérget tartalmaz. Kis adagokban gyógyítanak, de a legtöbb gyógyszernek van kisebb-nagyobb mellékhatása. A legtöbb gyógyszer — ha nem orvosi utasításra használják — a vérképző szervekre ártalmas és károsítja a szervezetet. Igen sokan kérik az orvostól például Cortison-készítményt,

amit viszont csak rendszeres orvosi ellenőrzés mellett lenne szabad szedni, mert ezek a készítmények a hormonrendszert károsítják.

Sok beteg sérelmezi, hogy az orvos nem ír fel egyszerűen több gyógyszert. Bosszankodik rajta, hogy néhány nap múlva újra mehet a rendelésre, hogy megírja a gyógyszert. Pedig ezeknek a betegeknek nem helyes a felfogásuk. Ugyanis éppen a betegek érdekében, a kialakult orvosi gyakorlat szerint, heveny betegségeknel, például influenzahám, akut betegségeknel pedig 10 napra elegendő gyógyszert írni fel.

Többször okozott ugyanis már bajt az is, hogy régi gyógyszert szedett be magát rosszul érző ember. Eppen ezért az a leghelyesebb, betegség, gyengélkedés, rosszullét esetén felkeresni a körzeti orvost s a vizsgálat alapján javasolt, felírt gyógyszert szedni. Ez gyógyít s nem okoz kárt sem a betegnek, sem a népgazdaságnak.

H. M.

Szeged a népi Magyarország kialakításában

JEGYZETEK EGY TANULMÁNYRÓL

Húsz év távlatából visszatekintve a népi demokratikus Magyarország születésének napjaira, figyelemre méltó a szerep, melyet a demokratikus élet, közigazgatás, gazdaságpolitika és államigazgatás kialakításában Szeged betöltött. Tömören és szigorú tárgyilagossággal ezt ismerteti az a jelentéktelen külsője, de annál jelentősebb bizonyítékokat összefoglaló füzet, mely a *Levéltári Közlemények* különnyomataként jelent meg *Oltvai Ferenc* szegedi levéltáros tollából *Szeged közigazgatásáról a város felszabadulásától az ország felszabadulásáig* címmel. Az ellenforradalmi korszak a „szegedi gondolat” fasiszták címkejét ragasztotta a város poggyászára, melyben jelentős, vele ellentétes hagyományok voltak. A forradalmi, 1919-es hagyományok adottak támpontot a felszabadulás után az első, valóban demokratikus, sőt népi-demokratikus lépések megvételére.

Amikor Szeged felszabadult, még nem alakult ki az új magyar államiság, a város önállósága volt utalva. Azok az intézkedések, amelyeket önállóan, a kommuniszták és demokraták kezdeményezésére a Szovjet Hadisereg támogatásával tettek, a város demokratikus közigazgatásának és gazdasági politikájának megalapozásán túl több esetben országos jelentőségű kezdeményezéseket voltak, előkészítői és elősegítői az új állam kialakulásának. Az 1919-es hagyományok alapján a kommuniszták országosan előként megszervezték az üzemi tanácsokat a gyárak megindítására és irányítására. Már ekkor felmerült a munkásság körében az üzemek szocializálásának igénye, amelyet ekkor a kommunista párt, mint későbbi feladatot, elhalasztott. Itt alakult meg a Magyar Front folytatásaként és a Hazafias Népfőnt elődeként a Magyar Nemzeti Függetlenségi Front, majd ennek programja alapján Magyarország első Nemzeti Bizottsága. A tények ilyenét kiemelése legfőbb izelítőt adhat a figyelemre méltó anyagból. A tanulság azonban helytállón magában is. A munkásmozgalom hagyományával felvértezve, az ellenforradalmi elnyomás és propaganda súlyosan benőtt évtizedei után is azonnal képes volt a munkásság demokratikus szövetségeseivel kapcsolatra lépve, központi államvezetés híján is létrehozni a közigazgatást, megindítani a gazdasági életet, s mindezzel az új népi-demokratikus államrend alapjait építeni egyszersmind. Ez Szeged *igazi példája*, mely a munkásság és a demokratikus erők elhivatottságát és történeti győkezettségét bizonyítja.

N. F.

Az idő felderült, mire a kisvasút bekocogott Ruzsára. Napüteses csend ült a falun. A szomszédos erdő dús lombja hullását panaszosan az ősz szélnek, a faluszélen meg a kőművesek kalapácsütései sorozatát, a fal magasadó rendjébe a hallgatag téglarakásokot.

Idegennek nehéz eligazodni itt. A „recept”, hogy a falu centrumát a torony körül keresd, csődöt mond. Nincs templomtorny. Az emberek igazítanak el a tanácsházához, onnan meg rokonzenves magas fiatalember, *Rakonczai János*, a kultúrház igazgatója kalauzolt egy kis terepszemlére.

— Nos, itt a központ — mutatja nemsokára.

Ma faluszél, holnap központ

Tágasnak ugyancsak tágas, az ezüstös homlokú tér úgy fut bele a lapos mezőbe, hogy sem házior, sem árok nem állja útját. Teljesen egy test azzal. Csupán egyetlen épület telepedett meg a faluszéli magányban. Takarós, mutató, alig egy hónapja foglalta el a posta és a fiatal postáspár.

— Ez lesz Ruzsa központja — ismétli meg kísérőm, s lelkesen sorolja: hogyan öleli majd körül a teret a két házior, hol lesz az újabb tanácsháza, a művelődési ház, a pedagógusok és szakemberek szolgáló lakása. Annyi melegséggel vázolja a falu holnap képét, hogy szülőttének vélem. Meg is kérdelem:

— Szülőfaluja?

— Nem. Mindössze négy éve vagyok itt, de megszerettem. Nem kívánkozom el.

Megértem, Ruzsára igazán ráillik: ez a falu nem volt, hanem lesz. Megteremtésében nehéz, de szép feladat jut minden épkezláb szakembernek és vezetőnek. Rakonczai az elhivatottak közül való, tele van tervvel, tenni akarással, a népművelés igényével. Épül a művelődési ház, élhet hivatásának.

— Nagyon örülök az új művelődési otthonnak, de egy kicsit félek is tőle. Lesz-e olyan szereplőgárda, amely telt házat vonz a nagyterembe? Most alapozunk. Mandolinzenekart szerveztünk, *Major István* tanár és festőművész vezeti. A színjátszó szakkör már a tavalyi járási szemlén ezüst diplomát szerzett, a habér-elsősorban *Horváth Jutka* és *Posta Katalin* fiatal pedagógusokat illeti. Újabb erőpróba volt a 20. évfor-

dulóra való felkészülés. Gyűjtögettük az anyagot a helytörténeti kiállítás megszervezésére. *Jóhárt István* földrajztanár és a többiek is szívesen segítettek ebben — magyarázza.

Kiváló „riportálya”

Ez igen, a helytörténeti kiállítás nagyon jó elgondolás. Hisz Ruzsa kiváló „riportálya” a felszabadulás húsz évének felmérésére. A tanácsházán *Farkas András* vb-titkár mondta el szülőfaluja felnevelését. Sorsa azonos Ruzsa sorsával. Mindketten a tanyáról indultak el, mindketten a tanyai nép felemelkedését hivatottak szolgálni. Evre is csaknem egyidősek.

A falu megalapozása 1927-re tehető, amikor a kisvasút felépült és állomáshely létesült. Hamarosan megtelepedett a szatócüszlet, majd a búfelejtők kiskocsmája, a 30-as években meg két vegyesbolt. Közeli tanya mindössze négy-öt volt. *Farkas András* ekkor gyermekéveit élte, a mintegy 2,5 kilométerre levő tanyán. Emlékei? Ha vásároltak, kilométereket gyalogoltak; ha gyógyszer kellett, Mórahalomra, vagy Szegedre jöttek; ha betegség sanyargatta, szintén 10—20 kilométereket kellett kocsi-kézni. „Emlékszem — mondja — két-három osztálytársam is meghalt, mielőtt elértek volna az orvost.”

Nagyon érdekes, igényes monográfiát írt a községről az egyik fiatal történelemtanár, melyben a homokbérloinek nyomorát tényekkel bizonyítja. Az 1930-as években — írja — volt idő, amikor a szegényebbek takarmányrépával táplálkoztak. A bért nem tudták fizetni, ezért kilakoltatták, s szűkségükben, szükségmunkából tengődtek. Többen újavításkor dolgoztak napi 30 fillérért, ami egy ember napi kosztját is alig fedezte. Így élt a tanyavilág: szegény népe, még közbe nem szólt a történelem. A felszabadulás.

Azonos életút

Ruzsa fejlődése és *Farkas András* életútja ezután még szorosabban összefonódott. 1950-től községi rangra emelték, egy évre rá *Farkas* elvtárs lett a vb titkára. Azóta mind a mai napig e tisztviselésben maradt. 14 ezer 600 holdon szétszórtan él 4 ezer 100 lakos gondjában kellett osztzkodnia.

— Hogyan született meg a falu?

Tervrajzot terít az asztalra. A község belterületének távlati fejlesztési tervét. Azon mutatja:

— Az első két esztendőben körülbelül 52 ház épült, köztük a tanácsháza, gyógyszerház, orvosi rendelő és lakás. Jelenleg 70—75 család otthon hét utcát alkot. Nemrég adtuk el 14—16 telket, s most sajátítottunk ki 65 ház helyet — magyarázza a tervrajzról. Persze van itt még sok bejegyzés a központi tér és a parkok kitéréséről, a napközi óvoda előtti játszótér felszereléséről, az ütlethálózat új létesítményeiről... Jelenleg minden pénzüket a művelődési ház emészti fel. Mintegy kétmillióba kerül, s ebből egymillió van a kaszárban. A többi ezután kell előteremteni. Mindenesetre épül és a szerződés szerint 1965. végéig elkészül. Ezzel évtizedes problémát oldanak meg.

De több mint évtizedes az a teendő, amit a tervrajz tartalmaz. Amit a születő szocialista falu gazdasági és kulturális fejlesztése ír elő.

D. K.

B. Ö.

Újabb fejezet a Hold-kutatásban

Öt éve beszélnek a csillagászok *Kurcsatov-kráterről*, *Ciolkovszkij-kráterről*, *Moszkva-tengerről*... Öt évvel ezelőtt készítette a Luna-3. nevű szovjet rakéta az első felvételeket a Hold felőlünk nem látható oldaláról. Az 1959. október 4-én startolt rakéta teleobjektívjai október 7-én reggel 6 óra 30 perctől 40 percen keresztül fényképezték viszonylag közelről a Hold-fel-szint, majd a rakéta televízió adója továbbította a Földre az automata laboratóriumban előhívott képeket.

Az akkor kapott felvételek alapján 499 Hold-képződményt sikerült leírni, s a legkifejlettebbek nemcsak nevet kaptak, hanem bekerültek a világ első, teljes Hold-atlaszába, amelyet a Szovjet Tudományos Akadémia jelentetett meg.

A szovjet csillagászok az elmúlt öt évben érdekes eredményeket értek el a Hold-kutatásban. Rádióhullámok 40 méter mélységből

hoztak értesüléseket a Holdról. *Tricikij* professzor és munkatársai megállapították, hogy 30 méter vastag porózus anyag fedti a Hold szikláit.

Plkovóban a vörösön inneni sugarakat látható sugarakká átalakító televízió-készüléket használnak a Hold-fel-szint egyes részleteinek tanulmányozására.

Szovjet tudósok szerint a Hold látható része felszíni szerkezetének jobb megismerését előmozdítják azok a felvételek, amelyeket néhány hónappal ezelőtt az amerikai *Ranger-7* készített.

„Most már nincs messze az az idő, amikor ember jár majd a Kurcsatov és Ciolkovszkij nevű viselő Hold-krátereknél, megnézegeti majd a Moskva-tengert. A most folyó Hold-kutatások közelebb hozzák azt a napot, amikor az első űrhajós és űrhajós földet ér a Holdon” — írja a *Krasznoj Zvezda*.

„Törpe” mű — óriás gond

A kiskundorozsmai községi tanács irodájában *Olasz Imre* vb-elnök azt mondja:

— A falufelújítás egyik legnagyobb erőpróbája előtt állunk. Törpe vízművet kell építenünk. Óriási gond ez, hiszen tizenegyet és fél millió beruházásról van szó, melyből 9 és fél milliót a lakosságnak kell fedeznie. Most szervezzük a társulást. Bevallom, nem könnyű dolog.

A szervező bizottság széles körű propagandát indított, tanácsot, aktívák kopognak be a házakhoz és magyarázzák a nagy tervet. Eddig mintegy 1 milliót fordítottak vízvezeték építésre, a törpe vízmű kivitelezési tervének elkészítésére. A lakosság vízszükséglete általában napi 1600 köbméter lesz, csúcsfogyasztáskor a két víztároló (egyenként 100 köbméteres) besegít. Az Új téren építendő nyomásfokozó be-

rendezéstől 20—30 kilométer hosszú csőhálózat viszi majd a vizet a község valamennyi utcájába.

A lakosság kissé megijedt a hozzájárulástól, mely családanként 3400 forint. Ez így, egy összegben sok, de hétévi részletben alig észrevehető. Kiszámították, hogy jövő évben havonta 89 forintot, tehát napi 3 forintot kell megtakarítani a vízmű javára. Azután már csak napi 1 forintot dobjanak a perselybe, s év végén meglesz a kívánt összeg, 380 forint.

Megéri. Mindezt szinte házhoz szállított jó ivóvizet kap a falu népe. A társulás valamennyi tagjának joga lesz a megállapított egységáron bevezettetnie a vizet udvarába. A közintézményekbe, lakásokba szintén. Előnyeit talán szükségtelen magyarázni.

D. K.

B. Ö.